

CEE

Bankwatch
Network

екодія
ecoaction.org.ua

Šta treba da znate o
Aкционом плану
за зелени grad,
a vaša opština vam
neće reći?

© Photo: Tobias Cornille via Unsplash

Zamislite da je vaš grad dobio milione kako bi postao zeleniji. [Evropska banka za obnovu i razvoj \(EBRD\)](#) potrošiće preko **5 milijardi evra** u gradovima srednje i istočne Evrope, srednje Azije i Bliskog istoka na ulaganju u održivu infrastrukturu u opštinama u okviru programa Zelenih gradova.

U velikoj meri zavisi od vas
da li će ova ulaganja pomoći
da vaš grad postane zeleniji!

1. ŠTA je Akcioni plan za zeleni grad?

Cilj Akcionih planova za **zeleni grad** (GCAP) jeste da pomognu gradovima da se bave problemima zaštite životne sredine i prilagode se klimatskim promenama. Evropska banka za obnovu i razvoj obezbeđuje finansiranje ovih planova, a lokalne opštine ih sprovode.

Struktura akcionog plana za zeleni grad

Vizija

(Kako grad treba da izgleda za 15 godina?), na primer: grad će poboljšati kvalitet vazduha i smanjiti emisije gasova sa efektom staklene bašte (GHG).

Strateški ciljevi

(Koji strateški pravci će omogućiti sprovođenje ove vizije?), na primer: treba smanjiti upotrebu privatnog prevoza za 20 procenata.

Akcioni plan

(Koje aktivnosti treba preduzeti da bi se postigli strateški ciljevi?), na primer: poboljšati povezanost javnog prevoza; razviti biciklističku infrastrukturu.

Instrumenti, kao što su: ulaganja u održivu infrastrukturu, na primer: ulaganja u prevoz sa niskim emisijama ugljen-dioksida;

instrumenti politike, na primer: pro-biciklistička infrastruktura koja obuhvata uvođenje odvojenih biciklističkih staza u saobraćajno zakonodavstvo; uvođenje pogodnih prostora za parking sa zaštitom od krađe u građevinske propise, i objekte za deljenje bicikala.

Saznajte više o procesu razvoja GCAP-a u [GCAP metodologiji](#) Evropske banke za obnovu i razvoj.

2. KAKO civilno društvo može da se uključi?

Kao stanovnik grada i predstavnik civilnog društva, trebalo bi da imate mogućnost da budete uključeni u sve faze razvoja GCAP-a, a to su:

Možete da učestvujete na sledeći način:

Faze GCAP procesa	Kako društvo može da učestvuje
 Procena ekoloških izazova u gradu – osnovna analiza	Civilno društvo može da priloži podatke za osnovnu analizu ekoloških izazova u gradu, kao što su podaci dobijeni nezavisnim praćenjem kvaliteta vazduha, analize postojećih rizika od katastrofe i planovi za njihovo smanjenje, i podatke o nestajanju zelenih površina.
 Davanje prioriteta najvećim izazovima na koje je potrebno hitno odgovoriti	Konsultanti će predstaviti rezultate osnovne analize podataka o ekološkim izazovima. Civilno društvo može da se zalaže za davanje prioriteta određenim problemima, kao što su kvalitet vazduha, emisije gasova koji izazivaju efekat staklene baštne, itd.
 Razvoj vizije Zelenog grada i strateški ciljevi	Posle definisanja prioritetnih ekoloških izazova, u sledećoj rundi javnih konsultacija možete da doprinesete formulaciji strateške vizije i ciljeva za razvoj svog grada tokom sledećih 15 godina.
 Davanje prioriteta aktivnostima Zelenog grada	Kada konsultanti predstave dugu listu aktivnosti koje će biti obuhvaćene GCAP-om, imaćete priliku da: <ol style="list-style-type: none">a) komentarišite važnost svake aktivnosti i sprečite donošenje rešenja koja nisu ekološki prihvatljiva (kao što su dodatni obilazni putevi, rešenja za proizvodnju energije iz otpada, spalionice otpada, itd.);b) predložite druge aktivnosti koje su važne za grad na osnovu analize ekoloških izazova. Napomena: Možete da koristite EBRD's Green Cities Policy Tool kao primer rešenja koja funkcionišu u drugim oblastima.
 Završna faza GCAP-a	Tokom završne radionice GCAP-a, nacrt GCAP-a se predstavlja da bi se dobila povratna informacija i odobrenje javnosti. Imaćete rok od 30 dana za pisane komentare na nacrt GCAP-a. Grad treba da objavi Projektni plan i Plan i dokumente o uključivanju zainteresovanih strana zajedno sa nacrtom GCAP-a.
 Priprema strateške procene uticaja na životnu sredinu (SEA) (ako to zahteva nacionalno zakonodavstvo)	Ako je potrebna Strateška procena uticaja na životnu sredinu, ona se mora uraditi u skladu sa lokalnim procedurama. U ovom slučaju, procesi u završnoj fazi GCAP-a i konsultacije SEA obično se održavaju zajedno tokom procedure javnih konsultacija.
 Odobrenje GCAP-a	GCAP planovi se podnose na odobrenje gradskom veću ili ekvivalentnom telu. Civilno društvo može da se pobrine da GCAP ispunjava sve uslove grada ili zemlje da bi dobio odobrenje. Ovo može podrazumevati i javno objavljivanje, period za komentare, ili konsultaciju. Grad mora da objavi završni GCAP na svom veb-sajtu i opiše na koji način su komentari tokom perioda javnog objavljivanja uzeti u obzir.
 Implementacija i praćenje	Civilno društvo može da podnosi zahteve za javno informisanje gradskoj upravi i prati implementaciju GCAP-a.

Najčešće postavljana pitanja o GCAP procesu

P1 Da li mogu da budem deo radne grupe koja radi na razvoju GCAP-a?

Iako ne postoji potreba da radne grupe GCAP-a uključe predstavnike civilnog društva – obično su uključeni samo predstavnici gradske uprave – Priručnik za uključivanje zainteresovanih strana Evropske banke za obnovu i razvoj traži od gradova da održe **javne konsultacije** u svakoj fazi razvoja GCAP-a.

P2 Kako treba konsultovati osetljive grupe?

Žene, manjinske i osjetljive grupe treba da budu pozvane i uključene u sve faze razvoja GCAP-a. Njihova različita mišljenja i interesi treba da budu zastupljeni u GCAP-u. Ne zaboravite da u skladu sa Metodologijom GCAP-a, **procena društvenih i ekonomskih uslova** treba da bude deo osnovne analize koja je predstavljena javnosti.

P3 Kako izgleda učešće javnosti?

Učešće javnosti može imati razne oblike, u zavisnosti od postojećih praksi i potreba ljudi. Obično je reč o radionicama gde ima dosta interakcije među učesnicima, ali su ovi događaji često zatvorenog tipa i ne dozvoljavaju šire učešće. Trebalo bi da tražite da se radionice javno objavljuju i da sve zainteresovane organizacije, interesne grupe i pojedinci mogu da kažu svoje mišljenje. U obzir treba uzeti komentare koji se daju tokom fizičkih i onlajn sastanaka kao i komentare u pisanoj formi.

P4 Kako gradske vlasti treba da komuniciraju sa mnom?

Gradske vlasti bi trebalo da vas redovno obavešтavaju o novinama u razvoju GCAP-a i statusu poslatih komentara. Takođe bi trebalo i da objave dokumente u okviru GCAP-a i kontakt podatke više informacija.

P5 Kako primeniti mere koje se tiču COVID-19?

GCAP konsultacije se mogu odvijati onlajn, ali civilno društvo treba da traži da se onlajn-sastanci organizuju tako da obezbede značajno učešće i isti kvalitet angažovanja (pogledajte i preporuke Arhuske konvencije – [Aarhus Convention on Access to Information, Public Participation and Environmental Justice](#)).

P6 Kako treba ispuniti zahteve lokalnog zakonodavstva?

Upoznajte se sa pojedinostima lokalnog zakonodavstva o angažovanju građana i učešću javnosti, prihvatanju i implementaciji međunarodnog zakonodavstva (kao što je Arhuska konvencija), kao i s tim kako treba usvojiti GCAP u skladu sa zakonodavstvom, i proverite da li ih se lokalne vlasti pridržavaju.

P7 Šta mogu da uradim ako moja opština ne uključuje civilno društvo na pravi način?

Tražite transparentnost i ispravno uključivanje civilnog društva u GCAP proces tako što ćete:

- stupiti u kontakt i izraziti zabrinutost gradskoj upravi;
- stupiti u kontakt i izraziti zabrinutost sektoru za organizaciju civilnog društva Evropske banke za obnovu i razvoj na cso@ebrd.com i greencities@ebrd.com;
- stvoriti pritisak javnosti preko medija;
- prijaviti takve slučajeve organizaciji Bankwatch na main@bankwatch.org.
- podneti žalbu preko [nezavisnog mehanizma odgovornosti za projekte Evropske banke za obnovu i razvoj \(IPAM\)](#).

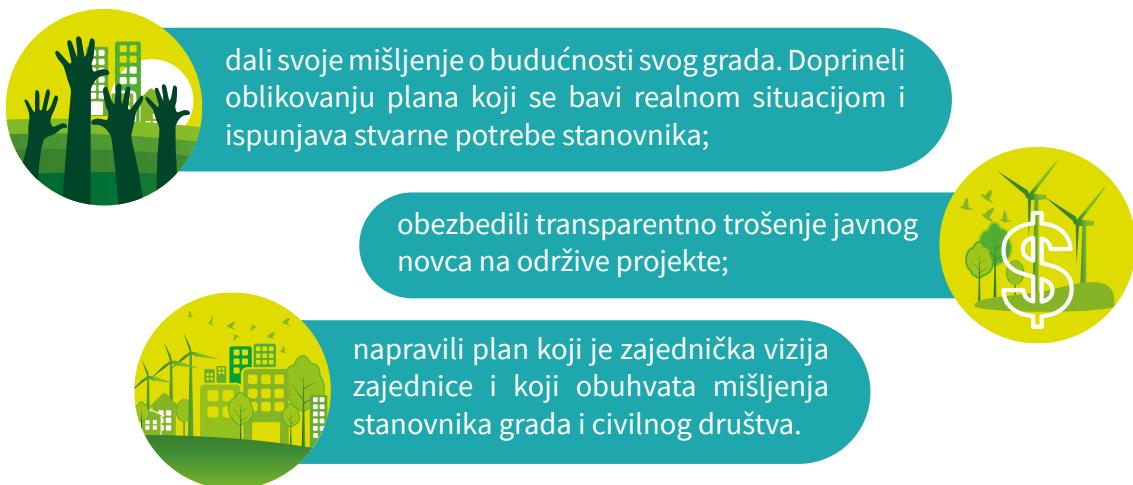
Saznajte više o učešћu civilnog društva u [GCAP Stakeholder Engagement Guidance](#) Evropske banke za obnovu i razvoj.

3. ZAŠTO civilno društvo treba da bude uključeno?

Mnogo novca stoji na raspolaganju, ali to nosi rizik od ekomanipulacije – GCAP i projekti planirani u okviru njega mogu da tvrde da su ekološki prihvatljivi iako možda to nisu. Evo šta se dešava kada su građani uključeni, a šta kada nisu.

Učešće u razvoju GCAP-a važno je za vas da biste:

¹ Ekomanipulacija je pojava da proizvodi ostavljaju lažni utisak da su ekološki prihvatljivi a u stvari nisu. Na primer, kompanija A proglašava „da će postati zelena“ a u stvari dobija samo 2 procenta svoje električne energije iz veta i sunca.

UKLJUČITE SE! – Šta mogu da uradim?

Pogledajte ove primere iz gradova gde su organizacije civilnog društva već učestvovali u procesu:

- U Kijevu, u Ukrajini, NVO „Ecopark Osokorky” koristi [GCAP proces](#) u svojoj borbi da [spase park](#) od nelegalne izgradnje tako što ga predlaže za deo Akcionog plana za zeleni grad.
- Aktivisti koji učestvuju u razvoju GCAP-a u pobrinuli su se za to da se posveti ambicioznim ciljevima za zaštitu životne sredine (kao što su pokrivenost biciklističkim stazama, broj električnih vozila, deljenje ličnih vozila).
- U Alma Ati, u Kazahstanu, lokalna NVO „Green Salvation” nadgleda razvoj GCAP-a da bi bila sigurna da GCAP ne krši ekološko zakonodavstvo i ljudska prava kao i Politiku zaštite životne sredine i socijalnu politiku Evropske banke za obnovu i razvoj.
- U Skoplju, u Severnoj Makedoniji, učešće javnosti u radionicama omogućilo je da GCAP objasni da postoje opšti problemi koji se moraju uzeti u obzir u svakom sektoru umesto kroz pristup svakom pojedinačnom projektu.

NAŠ GRAD, NAŠ PLAN!

Za više informacije,
pišite na main@bankwatch.org.

Ova publikacija je napravljena uz finansijsku podršku Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju, Sida. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost CEE Bankwatch Network i ni pod kojim okolnostima se ne može smatrati da izražava stav organizacije Sida.